

HIP HOP -KERHO LUKION LIKUNNANOPETUKSESSA – SILTA NUORISOKULTTUURISTA KOULUKULTTUURIIN

ANNA-MARIA NURMI, MIRJA HIRVENSALO

Yhteyshenkilö: Anna-Maria Nurmi, Liikuntatieteiden laitos, PL 35, 40014 Jyväskylän yliopisto
Puh: 014-260 2107, sähköposti: anna-maria.nurmi@sport.jyu.fi

TIIVISTELMÄ

Nurmi A.-M., Hirvensalo M. 2007. Hip hop -kerho lukion liikunnanopetuksessa – silta nuorisokulttuurista koulu-kulttuuriin. Liikunta & Tiede 44 (6), 38–42.

■ Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää oppilaiden kokemuksia hip hop -tanssista ja sen oppimisesta. Toimintatutkimuksessa kehitettiin hip hop -kerhon opetussuunnitelma. Kerhon tavoitteita olivat oppilaiden aktiivisuus, itsenäisyys, taitojen kehittyminen ja yhteisöllisyys. Opetusohjelman laadintaa ohjasivat konstruktivistinen oppimiskäsitys ja kokemuksellisen oppimisen teoria.

Nuorten kulttuurin viihteellistyminen ja kaupallistuminen suuntaa nuoria aikaisempaa enemmän harrastuksiin, mediaan, kulutukseen ja kaveripiiriin. Koulu näyttää menettäneen asemaansa nuorten elämää jäsentävänä keskiönä. Opettajat ovat tuoneet esiin oman rajoittuneisuutensa nuorten kulttuurin ymmärtämisessä. Hip hop -kerhon avulla nuorisokulttuurin ja koulukulttuurin välistä kuilua pyrittiin kaventamaan.

Tutkimus toteutettiin länsisuomalaisessa keskisuudessa lukiossa lukuvuonna 2004–2005. Hip hop -kerhon laajuus oli 37 tuntia. Kohdejoukkona olivat 15–20-vuotiaat tytöt (n=22) lukion 1–3. luokilta. Tutkimusaineisto koostui oppilaiden päiväkirjoista, haastatteluista ja kyselyistä sekä tutkijaopettajan päiväkirjasta, joiden analyysissä käytettiin sisällönanalyysiä. Hip hop -kerho synnytti kolmenlaisia kokemuksia. Oppilaiden pätevyyden kokemukset sekä yhteisöllisyyden tunne voimistuivat. Lisäksi koulu- ja hip hop -kulttuurin kohtaaminen tuli kokemuksissa esiin. Nuorisokulttuurin muotoja, kuten hip hop -tanssia, voi toteutetun tutkimuksen perusteella suositella yleisemminkin liikunnan opetuksen sisällöksi.

Avainsanat: nuorisokulttuuri, koululiikunta, tanssi, hip hop, toimintatutkimus

ABSTRACT

Nurmi A.-M., Hirvensalo M. 2007. Hip hop club in high school physical education – a bridge between youth culture and school culture. Liikunta & Tiede 44 (6), 38–42.

■ The purpose of this research was to investigate students' experiences of hip hop dance and the learning of it. In this action research study a curriculum for a hip hop club was developed. The aim of the club was to develop students' activity level, independence, dance skills, as well as sense of community. The theoretical starting points for this work were in constructivism and experiential learning.

Entertainment and commercial values are being emphasized in today's youth culture, leading young people more often than before towards hobbies, media, consumption and friends. School seems to have lost its central meaning in young people's lives, and teachers have expressed their limited competence in understanding youth culture. With the help of the hip hop club the aim was to narrow the gap

between youth culture and school culture.

The research was carried out in a mid-sized high school in Western Finland during the school year 2004–2005. The club offered 37 hours of activity. The research material consisted of 22 student diaries, interviews, surveys and the diary of the researcher-teacher, which were all analyzed using content analysis. Three different kinds of experiences were found. The students' sense of competence and sense of community gained strength, and school culture and hip hop culture were bridged in the students' experiences. According to the study, various forms of youth culture, such as hip hop dance, can well be recommended for a much wider use in physical education.

Keywords: youth culture, physical education, hip hop, dance, case study

JOHDANTO

Nuorten kulttuuri on kaupallistunut ja viihteellistynyt. Nuoret suuntautuvatkin aikaisempaa enemmän harrastuksiin, kulutukseen, kaveripiiriin ja mediaan. (Laine 1997, 15–20; Laine 2000, 99–102.) He viettävät paljon aikaa television, tietokonepelien ja virtuaalitekniikan parissa (Hutchby & Moran-Ellis 2001, 13–27; Kiviniemi 2000, 187; Luukkainen 1998, 166). Siten nuoria koskettavat erityisesti kaksi aikakauden keskeistä prosessia: yksilöllistyminen ja globalisoituminen (Beck 1997, 5–33).

Globalisoituminen, nuorisokulttuurin voimistuminen ja arvojen muutos eivät voi olla näkymättä myös nuorten liikuntaharrastuksissa. Urheilulajien monipuolistuminen, hauskanpito sekä uusien kehon habitukseen ja kulttuuriin liittyvien ilmiöiden syntyminen kuvastavat nykyistä liikuntakulttuuria (Koski 2000, 19–20). Esimerkiksi breakdance -harrastuksessa keho toimii kulttuuristen merkitysten fyysisenä väylänä (Jokinen 1989, 138–141). Tähtisen ym. (2002) mukaan liikuntakulttuuri kytkeytyy muun populaarikulttuurin tavoin myös yleisiin kulttuuriin ja yhteiskunnallisiin ilmiöihin. Tämä kulttuurin muutos merkitsee haastetta opettajalle, kouluyhteisölle ja liikunnalle oppiaineena. Koululiikunnan avulla kohdataan kaikki kouluikäiset nuoret ja lapset. Lisäksi liikunta on myös yksi pidetyimmistä oppiaineista koulussa. (Heikinaro-Johansson 2003, 106; Telama 1999.)

Koulun ja nuorten suhde on muuttunut nuorisokulttuurin voimistumisen myötä. Health Behaviour in School-aged Children -tutkimuksen (Currie ym. 2001/2002, 43) mukaan 13–15-vuotiaiden nuorten koulutyytyväisyys on Suomessa maailman alhaisimpia. Nuoret eivät tarkastele maailmaa enää pelkästään koulun antamien välineiden avulla, vaan he arvioivat koulua myös maailmasta käsin ja sen antamien arvojen avulla (Aittola ym. 1995). Koulun lisäksi nuoret sosiaalistuvat liikuntaan seuroissa, tanssikouluissa, kaduilla ja piholla (Aittola ym. 1995) ja saavat näissä ympäristöissä valittavakseen uusia liikuntamuotoja (Nupponen & Telama 1998). Tultaessa 2000-luvulle uusimpien suosiotaan kasvattaneiden lajien joukossa ovat muun muassa rullalautailu, lumilautailu ja uudet tanssimuodot

kuten esimerkiksi hip hop (Kansallinen liikuntatutkimus 2005–2006, 10).

Hip hop -kulttuuri syntyi jengisotien vaivaamassa köyhässä Bronxissa New Yorkissa 1970-luvulla (Fricke & Ahearn 2002, 3–5 ; Emmet & Price, 2006 21). Hip hop -kulttuurin perusarvot, yksilöllisyyden korostaminen, erilaisuuden sietäminen ja ylpeys omasta itsestä, antoivat nuorille jotakin omaa ja he tunsivat olevansa osa ympäristönsä sosiaalista ryhmää. Hip hop -kulttuuri otti omakseen neljä samaan aikaan kehittyntä taidon lajia; DJ:n-, mc:n- ja b-boyn eli tanssijan taidot ja graffitit. (Fricke & Ahearn 2002, 3–5 ; Emmet & Price, 2006 21.) Driverin (2000, 230-234) mukaan 1980-luvun puolivälissä hip hop tyylliset tanssiliikkeet ilmestyivät musiikkivideoille ja hip hop -tanssi alkoi syrjäyttää b-boyille ominaisen breakdancen. Hip hop -liikkeet perustuivat ja perustuvat nykyäänkin reggaeihin, souliin ja kamppailulajeihin. Hip hop -tanssissa tarvitaan lujaa jalkatyötä ja vähemmän akrobatiaa. Se on breakdancen verrattuna liikevarastoltaan laajempi ja vähemmän kilpailullinen. (Driver 2000, 230–234.)

Suomessa hip hop -kulttuuria on tutkittu Helsingin lähiöiden nuorisokulttuuri-ilmiönä (Lähtenmaa 1991) sekä koululaistutkimuksessa (Saarinen 2003, 3-60), joka selvitti nuorten kokemuksia Power Mover -tanssista. Power Mover -tanssi, jossa on vaikutteita hip hop -tanssista, koettiin mukavaksi ja haastavaksi musiikin ja tanssin yhdistelmäksi. Niemisen (2003, 176) mukaan koululiikunnassa hip hop -kulttuurin ja -musiikin omaksumista helpottavat tv-sarjat, elokuvat ja musiikkivideot, joista oppilaat näkevät ammattitanssijoiden taidon- näytteitä. Halu tanssillajin kokeiluun syntyy. Kansainvälisessä tieteellisessä tutkimuksessa (Cutler 1997) on tutkittu hip hop -kulttuurin vaikutusta valkoisten amerikkalaisten teini-ikäisten puhekieleen. Tutkimuksen mukaan nykypäivän nuoret rakentavat identiteettiään monella eri tapaa. Cutler (1997) toteaaakin, että hip hop -kulttuurin yhteinen puhekieli voi auttaa nuoria löytämään paremmin paikkansa ryhmässä.

Koulukulttuuria ja hip hop -kulttuuria vertailtaessa voidaan havaita kahden kulttuurin vastakohtaisuuksia. Koulussa vallitseva kulttuuri sisältyy koko yhteiskunnan kulttuuriin. Koulun toimintaan vaikuttavat koululainsäädäntö, opetus suunnitelmat sekä esimerkiksi järjestyssäännöt (Suoranta 2005, 199) kun taas nuorisokulttuurissa korostuu omaehtoisuuden tunne ja itsemäärääminen (Helve 2005, 207). Nämä kahden kulttuurin vastakohtaisuudet voivat aiheuttaa ristiriitoja oppilaiden ja opettajien kohdatessa koulussa. Kiviniemen (2000, 106) tutkimuksessa opettajat ja opettajankouluttajat toivat esiin oman rajoittuneisuutensa nuorten kulttuurin ymmärtämisessä. Opettajat kokivat oman arvovaltansa sekä koulun arvovallan heikenneen, koulun vastaisen alakulttuurin voimistuneen sekä oppilaiden yksilöllisten erojen kasvun. Opetustyönsä kannalta opettajalle on tärkeää ymmärtää oppilaiden ajattelumaailmaa ja heidän vapaa-ajan kulttuuriaan. Opettajilla onkin edessään nuorten maailman ja kulttuurisen ympäristön ymmärtämisen haaste. (Kiviniemi 2000, 106.)

Tässä tutkimuksessa nuorisokulttuurin ja koulukulttuurin välistä kuilua pyrittiin kaventamaan tuomalla kouluun pala nuorten omaa kulttuuria – hip hop -kulttuuria. Hip hop -kulttuurin ja -tanssin kokemista nuorten osallisuuden näkökulmasta ei ole aikaisemmin tutkittu koulukontekstissa. Artikkelissa keskitytään oppilaiden kokemuksiin hip hop -tanssista ja sen oppimisesta osana koululiikuntaa. Tutkijaopettaja (ensimmäinen kirjoittaja) pyrkii selvittämään millaisia ilmiöitä hip hop -tanssin oppimiseen sisältyy ja miten koulu- ja nuorisokulttuuri näyttäytyvät aineistossa. Tutkimuksen viitekehysenä toimivat hip hop -kulttuurin ja koulukulttuurin vertailun lisäksi koulun toimintaympäristön muutostendenssit, joihin pyritään vastaamaan lukiossa toteutetun hip hop -kerhon toiminnassa (kuvio 1).

HIP HOP -KULTTUURI	KOULU
Omaehtoisuus	Koululait
Itsemäärääminen	Vieras määräytyneisyys
Vastarinta	Myötävirta
Uutta luova tehtävä	Säilyttävä tehtävä
Kaupallisuus	Julkisuus

(Suoranta 2005)

KOULUN TOIMINTAYMPÄRISTÖN MUUTOSTENDENSIT
Koulun/opettajan arvovallan mureneminen.
Nuorten kulttuurin monipuolistuminen, viihteellistyminen, kaupallistuminen.
Oppilaiden yksilöllisten erojen kasvu.

(Kiviniemi 2000)

HIP HOP -KERHON TAVOITTEET
Koulukulttuurin yhteisöllisyys.
Hip hop -tanssi yhdistävänä tekijänä nuorisokulttuurin ja koulun välillä.
Oppilaiden aktiivisuus/itse tekeminen.

KUVIO 1. Tutkimuksen viitekehys

TUTKIMUSAINEISTO JA -MENETELMÄT

Tutkimus oli laadullinen tapaus- ja toimintatutkimus (Eskola & Suoranta 2003, 126–130; Saarela-Kinnunen & Eskola 2001, 158–159), jossa keskityttiin opetus-oppimisprosessiin ja oppilaiden kokemuksiin hip hop -tanssista. Tapaus tutkimukselle luonteenomaisesti prosessia pyrittiin kuvaamaan kokonaisvaltaisesti (Saarela-Kinnunen & Eskola 2001, 158–159). Tutkimuksessa tutkijaopettaja kehitti lukion valinnaisen hip hop -kerhon opetusohjelman. Opetusohjelman laadintaa ohjasivat konstruktivistinen oppimiskäsitys (Tynjälä 1999) ja kokemuksellisen oppimisen teoria (Dewey 1963; Kolb 1984), jotka molemmat korostavat oppilaan aikaisempia kokemuksia ja toiminnan kautta opittuja tietoja ja taitoja. Hip hop -kerhon tavoitteina olivat oppilaiden aktiivisuus, itsenäisyys, taitojen kehittyminen ja yhteisöllisyys.

Tutkimus toteutettiin länsisuomalaisessa keskisuudessa lukiossa lukuvuonna 2004-2005. Tutkimuksen kohdejoukkona olivat 15–20-vuotiaat tytöt (n=22) lukion 1–3. luokilta. Oppilaat osallistuivat koko lukuvuoden ajan hip hop -kerhoon, joka toteutettiin kerran viikossa koulun jälkeen. Koko vuoden osallistumisesta sai liikunnan kursimerkinnän. Kerho jakautui lukion neljään eri jaksoon siten, että koeviikoilla ei ollut kerhoa. Yhden jakson aikana kerhoa oli 7–8 tuntia, yhteensä 37 tuntia. Jokaisen jakson päätteeksi opiskelijat kirjoittivat päiväkirjaa, joka sisälsi tutkija-opettajan laatimia apukysymyksiä. Tämän lisäksi opiskelijat täyttivät alkukyselyn ja osallistuivat loppuhaastatteluun. Tutkijaopettaja täytti myös omaa havaintopäiväkirjaansa koko vuoden ajan. Tanssimisen ja tanssin oppimisen kuvaaminen kirjoittamalla tai puhumalla oli haasteellista. Preston-Dunlop (1998) vertaa tanssista kirjoittamista muurin ylittämiseen ilman tikkaita. Tanssin tunnekokemus ei voi koskaan täysin vastata sanallista tai kirjoitettua ilmaisua. Tutkimuksen pyrkimyksenä oli kuitenkin saada tietoa opetus-oppimisprosessista oppilaiden näkökulmasta, joten oppilaiden päiväkirjat ja haastattelut olivat tutkimuksen merkittävät

lähdeaineisto.

Aineiston käsittely pohjautui sisällönanalyysiin (Tuomi ja Sarajärvi 2002, 110–115), joka eteni seuraavasti. Ensiksi teksti- ja haastatteluaineisto litteroitiin. Litteroituja sivuja oli yhteensä 169 rivivälillä 1,5 kirjoitettuna. Toiseksi aineisto ryhmiteltiin analyysiyksiköiden avulla. Analyysiyksikkönä toimi sana, esimerkiksi viihtyvyys ja esiintyminen. Näin muodostuivat ensimmäiset alateemat. Teemoittelu jatkui siten, että alateemat yhdisteltiin suuremmiksi kokonaisuuksiksi, yläteemoiksi. Lopulta yläteemat tiivistyivät kolmeksi oppilaiden kokemuksia kuvaavaksi pääteemaksi: pätevyyskokemukset, yhteisöllisyys ja kahden kulttuurin kohtaaminen. Sisällönanalyysi perustuu tutkijaopettajan omaan tulkintaan ja päättelyyn ja siten tutkijaopettaja on osa tutkimusta subjektiivisine kokemuksineen (Tuomi ja Sarajärvi 2002, 115; Tynjälä 1991, 395).

Tutkimuksen luotettavuutta pyrittiin parantamaan monipuolisella aineiston keruulla sekä systemaattisella aineiston analysoinnilla ja tulkinnalla. Tutkimuksen raportoinnissa on pyritty käsittelemään kaikki sellainen tieto, joka vaikutti aineiston keräämiseen, analyysiin ja tulkintaan. Tässä tutkimuksessa, niin kuin laadullisen tutkimuksen luonteeseen kuuluu, eivät empiirisesti yleistettävissä olevat päätelmät ole mahdollisia. Vaikka tämän tutkimuksen perusteella ei voida osoittaa, että hip hop -tanssin oppimisprosessi toteutuisi samalla tavalla jossakin muussa kontekstissa (Eskola & Suoranta 2003, 210), voivat prosessissa esiintyneet ilmiöt kuitenkin auttaa opettajia ja tutkijoita aihealuetta kehitettäessä.

Tässä osatutkimuksessa keskityttiin oppilaiden kokemuksiin ja siten tutkijaopettajan oma työssä kehittymisen näkökulma rajautui pois. Tutkijaopettajan havaintopäiväkirja-aineistoa käytettiin vain oppilaiden kokemusten tutkimisessa. Jatkossa tutkimus pureutuu tutkijaopettajan omaan työssä kehittymiseen, joka on yksi toimintatutkimuksen tavoitteista. Oppilaiden kokemusten teemat nousivat aineistosta esiin sisällönanalyysin avulla. Analyysiä olisi kuitenkin rikastuttanut videoaineiston käyttö, joka olisi voinut syventää tutkittavaa ilmiötä. Erilaisiin videoanalyysimenetelmiin ja niiden antiin tutkimukselle on syytä jatkossa kiinnittää huomiota.

TULOKSET

Pätevyyskokemukset

Oppilaiden saamat kokemukset kerhosta olivat monimuotoisia ja yksilöllisiä. Kaikille oppilaille yhteisiä olivat kuitenkin onnistumisen kokemukset ja elämykset. ”— I jakson sarja oli helpompi, siis mun tasoo -> onnistumisen elämyksiä ☺” (II jakson päiväkirja). Perttulan (2006, 116–117) mukaan kokemukset syntyvät tajunnan valitessa kohteensa, jolloin kohde ilmenee oppilaalle jonakin ja hän kokee elämyksen. Joskus kokemuksen kohteen tunnistaa helposti ja joskus on vaikea käsittää, mistä kokemus tulee. Elämys on joka tapauksessa oppilaalle todellinen, vaikka kokemuksen kohde olisi epäselvä.

Suurelle osalle oppilaista tanssiminen ja erityisesti hip hopin tanssiminen oli uutta. ”Olen oppinut paljon uutta. Kun näkee peilistä, että joku liike menee hyvin, niin tulee onnistumisen iloa” (I jakson päiväkirja). Pätevyyden tunteet korostuivat onnistumisen kokemusten myötä. Myönteinen pätevyys tunne oli keskeinen voimavara, kun oppilaat tekivät havaintoja itsestään kerhossa. Pätevyyden tunne liittyy motivaatioon ja psyykkiseen hyvinvointiin. Nämä korostuvat erilaisissa sosiaalisissa konteksteissa kuten koulun liikuntatunneilla. (Lintunen 1999, 117–119.)

Taitojen, uskalluksen ja rohkeuden karttuessa onnistumisen elämyksiä syntyi paljon, välillä kuitenkin epätoivokin valtasi mielen. Vastattaessa kysymykseen mikä oli vaikeinta, lähes kaikki oppilaat vastasivat ”No ne kaikki akrobatia jutut! ☺ on oikeen hallitse niitä, niin se on siinä varmaan päällimmäisenä synä —” (III jakson päiväkirja). Akrobatiaa harjoiteltaessa oppiminen oli helposti havaittavissa

ja liikkeet tuntuivat alussa aina haasteellisilta, joten onnistumisen elämykset olivat myöhemmässä vaiheessa suuria. ”Olan yli heitto oli kivaa! ☺ Varmaa siks ku ainoo akrobatiaa mitä osasin jonkun verran” (IV jakson päiväkirja) ja ”Madot (maassa) ja akrobatia on ollu ihan mukavaa hommaa, ehkä siks kun siinä huomaa edistyksen suht helposti —” (II jakson päiväkirja).

Oman aktiivisuutensa kautta oppilaat saivat lisää pätevyyskokemuksia. Kerhovuoden aikana heillä oli esiintymistilaisuus joulujuhlassa, keväällä oppilaskunnan päivänä sekä kevätkuulussa. Oppilaat toimivat esiintymisiä suunniteltaessa ja harjoiteltaessa itsenäisesti ja aktiivisesti. He harjoittelivat innokkaasti hyppytunneilla ja koulun jälkeen omalla ajallaan saavuttaakseen tavoitteensa. Lopulliseen koreografiaan sisällytettiin oppilaiden omia koreografioita.

Osa esiintyvistä oppilaista oli tehnyt itselleen vaikean päätöksen esiintyessään koko koululle. ”Päätin tulla henkeäni uhaten vaikken osaa tanssia kovin hyvin” (IV jakson päiväkirja) ja ”Haluan kasvattaa itse-tuntoani ja voittaa itseni” (IV jakson päiväkirja). Esiintymiset olivat vapaaehtoisia ja tärkeitä tapahtumia. Ne mainittiin erikseen loppuhaastattelussa, ”— no kohokohtia varmaan tai siis ainakin nyten ollu jos me mennään oikeesti esittään se kevätkuulua, niin se on varmaan ainakin tosi siistiä.”

Oppilaista yksi kirjoitti kaikissa päiväkirjoissaan viihtyvänsä ryhmässä huonosti. Hänen huono viihtyvyytensä liittyi pätevyyskokemuksiin, joita hän ei ollut kerhossa saanut. Hän ilmaisi asian ensimmäisen jakson päiväkirjassaan näin: ”— olen kaikista huonoin tanssija tässä ryhmässä, joten se vähentää viihtyvyyttäni.” Tuntui siltä, että oppilaan epävarmuus omasta itsestään ja mahdolliset aikaisemmat negatiiviset kokemukset koululiikunnasta vaikeuttivat hänen kykyään ottaa vastaan positiivistakin palautetta. Siten myös pätevyyskokemukset olivat niukempia. ”Tuntuu, että palautteet eivät mene perille, ainakaan jos ne ovat positiivisia” (tutkijaopettajan havaintopäiväkirja 10.3.2005). Vielä neljännenkin jakson päiväkirjassaan hän kirjoitti viihtyneensä ryhmässä huonosti, koska hän koki muiden olevan paljon itseään parempia tanssijoita. Kuitenkin päiväkirjan lopuksi hän totesi: ”Hip hop on kuitenkin sellainen tanssilaji, mitä kaikki voivat oppia, eikä se loppujen lopuksi mullekaan ole mahdottoman vaikeaa ollut. Hip hop vaatii säännöllistä harjoittelua, jotta voi kehittyä. Ihan kivaa se on ollut.” Viimeisen jakson päiväkirjassa hän pohti oman viihtymättömyytensä syitä; ”Jos mulla olisi ollut enemmän rohkeutta ja parempi itseluottamus, olisi hip hopin tanssiminen ja kerhossa käyminen ollut mukavampaa.”

Yhteisöllisyys

Kokemuksellisesti tanssi on yksilöllinen ja siten sen ruumiillisuus ilmenee myös yksilöllisenä. Kuitenkin Hanna (1979, 3–5) ja Hoppu (2003, 20) näkevät, että tanssiin liittyy toisen ihmisen kohtaaminen, sosiaalisuus ja kulttuurisuus. Tanssi on ruumiillisuuden voimakas ilmenemismuoto, jossa yksilö, muut ihmiset ja yhteiskunta ovat läsnä. Nämä tanssin sisällöt toteutuivat myös hip hop -tanssissa oppilaiden kohdatessa toisiaan ja sosiaalistuessa toisiinsa tunnilta.

Hip hop -kerhon alkaessa yhteisöllisyyden tunne ei ollut vielä kovin voimakas. Kuitenkin mitä pidemmälle kerhovuosi eteni, sitä voimakkaammaksi yhteenkuuluminen kasvoi. ”En tuntenu parii ihmistä, mut ny sanotaan jo niinku moi käytävilläkin ja muutenki aina hyvä fiilis” (I jakson päiväkirja) ja ”— enää ei ole vaikeaa eikä tunnu tyhmältä esittää liikkeitä toisille, eikä epäonnistuminen enää hirvittänyt niin paljo. Osa paremmin nauraa itellekin” (II jakson päiväkirja). Kerhossa oppilaat tunsivat itsensä samanarvoisiksi huolimatta siitä, millä luokka-asteella he olivat. ”Täällä muuten ei ole verhoa ykkösten, kakkosten ja kolmosten välillä, vaikka muulloin se koulussa ilmenee. Täällä kaikki on samaa ryhmää, se tuo luottavaisen olon/mielen” (II jakson päiväkirja).

Tutkijaopettajan näkökulmasta oppilaiden käyttäytyminen muuttui rennommaksi ja ryhmähenki tiivistyi. ”Tunnilla on rento ilmapiiri ja tytöt

ovat todella rentoutuneet verrattuna syksyyn. Tuntuu, että rento ilmapiiri on osaltaan vaikuttanut siihen, että tytöt ovat tiivistyneet ryhmänä valtavasti – –” (tutkijaopettajan havaintopäiväkirja 10.3.2005). Oppilaat uskalsivat esimerkiksi tanssia toistensa edessä. Ilmapiiri tunneilla koettiin vapautuneeksi ja turvalliseksi, sellaiseksi, jossa virheet olivat sallittuja. ” – – kellekään ei naureta eikä kukaan (edes opettaja) tuomitse jollei osaa jotain erityisen hyvin” (II jakson päiväkirja). Mahdollista on, että yhteisöllisyyden ja viihtyvyyden paranemiseen vaikutti oppilaiden omien taitojen kehittyminen ja sitä kautta heidän itseluottamuksensa kasvaminen. Lintusen (2004) ja Tynjälän (1999) mukaan koulun hyvinvoinnissa on kyse paitsi oppilaan henkilökohtaisten taitojen kehittymisestä myös yhteisöllisyydestä.

Keväällä kevätkuuluesitykseen harjoiteltaessa ryhmän yhteisessä ”jutussa” mukana oleminen koettiin merkitykselliseksi. Tämä näkyi esimerkiksi harjoituskertojen lisääntymisenä oppilaiden pyynnöstä; esityksessä haluttiin onnistua. Esiintymistä odotettiin innokkaasti: ”Esiintyminen on PARASTA!” (IV jakson päiväkirja). Kevätkuuluesiintyminen kokosi oppilaat lopullisesti yhdeksi porukaksi: ”Varmaan tultu enemmän yhteenkuuluviksi, kun on ollut tää yhteinen tanssi, jonka kanssa on ollut paljon töitä! ☺” (IV jakson päiväkirja).

Kahden kulttuurin kohtaaminen

Tässä tutkimuksessa oppilaat olivat osa koulukulttuuria eli valtakulttuuria, samalla he kuuluivat alakulttuuriin: hip hop -kerhoon. Oppilaat jakoivat kerhon puitteissa samanlaisen normi- ja arvojärjestelmän ja heillä oli yhteisiä kulttuurisia ominaisuuksia. Hip hop -kulttuuri voidaan nähdä alakulttuurina, jolloin sillä tarkoitetaan vallitsevan kulttuurin sisällä olevaa ryhmää, joka jakaa joitakin vallitsevan kulttuurin osia, mutta on kuitenkin selvästi valtakulttuurista erillään (Brake 1985, 5–8). Kulttuurilla on ryhmästä riippumatta aina todellisuutta konstruoiva tehtävä ja kulttuurin avulla yksilöt ymmärtävät elämäntilanteidensa tapahtumia (Sahlberg 1998, 127–128).

Musiikki ja vaatteet johdattivat oppilaita omaksumaan hip hop -kulttuuria ja samalla sen omaksuminen toi vaihtelua koulupäivään mikä näin helpotti valtakulttuurissa, koulussa, elämistä. ”Musiikki oli heti saliin astuessa aivan mahtavaa!” (aloituskysely). Tyttöjen vaatteet olivat entistä löysempää ja rennompia. Hip hopille tyypilliset ” – löysät vaatteet antaa turvallisemman olon myös niille oppilaille, jotka kokee olonsa peilin edessä epävarmaksi” (Tutkijaopettajan havaintopäiväkirja 10.3.2005). Kehon muoto ei ollut merkityksellinen vaan oma persoonallinen tanssityyli. Hip hop korostaa niin kulttuurina kuin tanssimuotona yksilöllistä omaa tyyliä; tanssiessa liikkeiden pitää näyttää ja tuntua omilta. Jokaisen omaa tyyliä tulee arvostaa (Fernando Jr 1994, 253–284). Tunneilla tuli tilanteita, jossa myös erilaisuuden ja paremmuuden sietäminen korostui: ” – välillä hämää kun toiset ovat paljon taitavampia kuin toiset – –” (IV jakson päiväkirja). Kaikki eivät tanssi samalla tavalla, eikä ollut tarkoituskaan.

Yhteiseen alakulttuuriryhmään kuulumisen myötä oppilaat kivat itseluottamuksensa kohentuneen myös muissa oppiaineissa. ” – oppilaat kertoivat, että muiden oppiaineiden tunneilla ei enää jännitä niin paljoa, koska itseluottamus ja esiintymisvarmuus ovat lisääntyneet kerhossa tehtyjen esiintymisten myötä” (tutkijaopettajan havaintopäiväkirja 13.1.2005). Hip hop -kerhon kokemukset auttoivat jaksamaan muusakin koulutyössä. ”Tanssiminen on ollut ihanan virkistävää koulutyön välissä ☺” (III jakson päiväkirja).

Kerhon alusta asti tutkijaopettaja pyrki luomaan ilmapiiriin, jossa hip hop -kulttuurin tyypillisimpiä positiivisia ominaisuuksia: suvaitsevaisuutta, yksilöllisyyttä, erilaisuutta ja ylpeyttä siitä, mitä itse on, olisi mahdollista tuoda esiin. ” – – kaikilla saa ja pitää olla oma tyylitanssia hoppia. – – jos näkee jonkun tekevän jonkun jutun paremmin kuin itse, siitä kannattaa oppia ja ottaa asioita omaan tyyliin” (Tutkijaopettajan havaintopäiväkirja 9.9.2004). Oppilaat saivat tutkijaopettajan mielestä

’oman juttunsa’ kouluun; ”Hip hop -kerho tuntuu olevan monelle todella tärkeä osa koulua ja niin kuin oppilaat ovat sen itse ilmaisseet ’tätä on kaivattu kauan’” (Tutkijaopettajan havaintopäiväkirja 13.1.2005).

JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Tutkimuksen tarkoituksena oli tutkia oppilaiden kokemuksia hip hop -tanssista ja sen oppimisesta. Oppilaat saivat kerhosta positiivisia kokemuksia ja sitä kautta myös rohkeutta ja itseluottamusta, joka näkyi myönteisinä pätevyiden kokemuksina niin kerhossa kuin muissakin oppiaineissa. Tutkimuksen perusteella vaikuttaa siltä, että tanssin vapaus ja yksilöllisen tyylin korostaminen olivat yhteydessä oppilaiden myönteisiin kokemuksiin. Oppilaat saivat tehdä liikkeitä omalla tavallaan, rennosti ja ilman ylemmän auktoriteetin antamaa tiukkalinjaista suoritushajetta.

Kerhon vapautuneella ja myönteisellä ilmapiirillä oli merkitystä yhteisöllisyyden tunteen muodostumisessa, joka kasvoi kerhon edetessä. Yhdessä esiintyminen oli yhteisöllisyyden tunnetta lisäävä tekijä. Hip hop -kerhon ilmapiiri loi turvallisuuden tunnetta ja oppilaat tunsivat kuuluvansa samaan ryhmään luokka-aste-eroista huolimatta. Lukion opetussuunnitelmassa korostetaan erilaisten yhteisöllisten opiskelumuotojen merkitystä lukio-opiskelussa (Lukion opetussuunnitelma 2003, 24).

Aineistossa koulu- ja nuorisokulttuuri kohtasivat. Hip hop -kerho toimi tässä kontekstissa ikään kuin valtakulttuurin sisällä olevana alakulttuurina, joka muodostui oppilaiden keskinäisestä vuorovaikutuksesta (vrt. McPherson ym. 1989, 252). Lähteenmaa (1991, 102) kokee alakulttuurien olemassaolon nuorten identiteetin työstämisessä tärkeäksi. Hänen tulkintansa mukaan ryhmiin kuuluminen auttaa nuoria säilyttämään minäkuvansa myönteisenä sekä yleisemmin elämänsä mielekkäänä (Lähteenmaa 2001, 19). Toisen jakson päiväkirjassa yksi oppilaista kirjoitti: ” – ehkä on alkanu uskoon itteensä enemmän.”

Hip hop -kerho ja siellä saadut kokemukset toivat oppilaille vaihtelua koulupäivään. Vaikutti siltä, että oppilaat kokivat hip hop -tanssin koulussa omakseen. Suoranta (2005, 199) näkee koulujen haasteena sen, miten populaarikulttuurin tuotteet voidaan sisällyttää opetukseen. Koulun arvovalan murentuessa ja menettäessä samalla koskettavuuttaan tulee populaarikulttuurin tarjoamista samaistumiskohteista yhä merkittävämpiä nuorten maailmankuvan muodostajia (Kiviniemi 2000, 106; Suoranta 2005, 199). Opettajilla on edessään haaste nuorten kulttuurin ymmärtämisessä. Esimerkiksi liikunnanopettajilla ymmärtämistä helpottaisi perehtyminen nuorten suosimiin uusiin liikuntamuotoihin ja niihin liittyviin ilmiöihin kuten musiikkiin. Sellaisetkin nuoret, jotka eivät muuten valitse vapaaehtoisia liikuntakursseja, voisivat innostua kurssista, joka tuntuu ’omalta’. Siten nuorisokulttuurin elementtejä kannattaisi sisällyttää syventäviin ja soveltaviin kurssiin muissakin oppiaineissa. Kun nuorisokulttuurin elementtejä sisällytetään koulukulttuuriin on oleellista turvata oppilaiden valinnan mahdollisuuden säilyminen.

Populaarikulttuurin tuotteiden tuominen kouluun vaatii koulukulttuurilta avarakatseisuutta. Nuorisokulttuuria sellaisenaan, millaisena se ilmenee ’kadulla’, ei kuitenkaan voida sisällyttää koulukulttuuriin. Tässä tutkimuksessa hip hop -kulttuurin positiiviset ilmiöt; tanssi, toisen kunnioittaminen ja yksilöllisyys tuotiin osaksi koulukulttuuria. Yhdymme Suorannan (2005, 201) näkemykseen: ”Hip hop on yksi aikakautemme ilmiö, jonka kanssa koulussakin on opittava elämään ja joka on otettava mukaan koulun maailmaan paitsi tutkien ja pohtien myös yhdessä tanssien ja laulaen”.

Haluamme kiittää Jyväskylän yliopiston liikuntadidaktiikan lehtori Ulla Klemolaa asiantuntija-avusta artikkelia työstettäessä.

LÄHTEET

- Aittola, T., Jauhiainen, J., Joki, H., Lainpelto, V., Partanen, R. & Tikkanen, J.** 1995. "Koulua käydään tulevaisuutta varten, vapaa-ajasta nautitaan nyt." Koulun ulkopuolisten oppimisympäristöjen tarkastelua. Nuorisotutkimus 13(3), 33–44.
- Beck, U.** 1997. *Kinder der Freiheit: Wider das Lamento über den Werteverfall*. Teoksessa Beck, U. (Hg) *Kinder der Freiheit*. Frankfurt: Suhrkamp.
- Brake, M.** 1985. *Comparative Youth Culture. The sociology of youth culture and youth subcultures in America, Britain and Canada*. London: Routledge & Kegan Paul.
- Currie, C., Roberts, C., Morgan, A., Smith, R., Settertobulte, W., Samdal, O. and Rasmussen, V.** (ed.) *Young people's health in context. Health Behaviour in School-aged Children (HBSC) study: international report from the 2001/2002 survey*.
- Cutler, C.** 1997. *Yorkville Crossing: a case-study of the influence of hip hop culture on the speech of a white middle class teenager in New York City*. New York University: Department of Linguistics.
- Dewey, J.** 1963. *Experience and education*. New York: Macmillan.
- Driver, I.** 2000. *A century of dance. A hundred years of musical movement, from waltz to hip hop*. London: Hamlyn.
- Emmet, G & Price III.** 2006. *Hip hop culture*. USA: ABC-CLIO.
- Eskola, J. ja Suoranta, J.** 2003. *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Tampere: Vastapaino.
- Fernando Jr, S., H.** 1994. *The new beats*. New York: Doubleday.
- Fricke, J. & Ahearn, C.** 2002. *Yes yes y'all. Oral history of Hip Hop's First Decade*. USA: Da Capo.
- Hanna, J. L.** 1979. *To dance is human: a theory of nonverbal communication*. Texas: University of Texas.
- Heikinaro-Johansson, P.** 2003. *Johdatus liikuntadidaktiikkaan*. Teoksessa P. Heikinaro-Johansson, T. Huovinen & L. Kytökorpi (toim.) *Näkökulmia liikuntapedagogiikkaan*. Helsinki: WSOY.
- Helve, H.** 2005. *Nuorten arvojen, maailmankuvien ja katsomusten muutokset*. Teoksessa Hoikkala, T., Laine, S. & Laine, J. (toim.) *Mitä on tehtävä? Nuorison kapinan teoriaa ja käytäntöä*. Nuorisotutkimusseura julkaisuja 52. Helsinki: Paino Kirjakeskus.
- Hoppu, P.** 2003. *Tanssintutkimus tienhaarassa*. Teoksessa H. Saarikoski (toim.) *Tanssi tanssi. Kulttuureja ja tulkintoja*. Tampere: Tammerpaino.
- Hutchby, I. & Moran-Ellis, J.** (ed.) 2001. *Children, technology and culture. The impacts of technologies in children's everyday lives*. London: Routledge Falmer.
- Jokinen, K.** 1989. *Skeittaus, break ja muuttuva ruumiinkulttuuri*. Teoksessa Hölkkääjiä, sählääjiä, skeittaajia - opiskelijat ja nuoret liikunnan harrastajina, uuden liikuntakulttuurin edelläkävijöinä ja ruumiillisuuden muuttajina. Opiskelijoiden liikuntaliitto. Turenki: Kirjapaino Jaarli.
- Kansallinen liikuntatutkimus 2005–2006**. Lasten ja nuorten liikunta. SLU:n julkaisusarja 4/06.
- Kiviniemi, K.** 2000. *Opettajan työtodellisuus haasteena opettajankoulutukselle: opettajien ja opettajankouluttajien käsityksiä opettajan työstä, opettajuuden muuttamisesta sekä opettajankoulutuksen kehittämishaasteista*. Opetushallitus.
- Kolb, D. A.** 1984. *Experiential learning: experience as the source of learning development*. Englewood Cliffs, N. J.: Prentice-Hall.
- Koski, T.** 2000. *Liikunta elämäntapana ja henkisen kasvun välineenä*. Filosofinen tutkimus liikunnan merkityksestä, esimerkkeinä jooga ja zen-budo. Tampereen yliopisto.
- Laine, K.** 1997. *Ameba pulpetissa. Yhteiskuntatieteiden, valtio-opin ja filosofian julkaisuja 13*. Jyväskylän yliopisto.
- Laine, K.** 2000. *Koulukuvia. Koulu nuorten kokemistilana*. Jyväskylän yliopisto.
- Lintunen, T.** 1999. *Development of self-perceptions during the school years*. Teoksessa Auweele, Y.V. (ed.) *Psychology for physical educators*. United States of America: Human kinetics.
- Lintunen, T.** 2004. *Sosioemotionaaliseen oppimiseen tunteita pulpetille*. Liikunta ja Tiede 41(4), 14–17.
- Lukion opetussuunnitelman perusteet 2003**. Opetushallitus. Vammala: Vammalan kirjapaino.
- Luukkainen, O.** 1998. *Tulevaisuuden tekijät. Uuden opettajuuden mahdollisuudet*. Juva: WSOY.
- Lähteenmaa, J.** 1991. *Näkyvä nuorisokulttuuri – 50-luvulta tämän päivän ilmiöihin*. Teoksessa J. Lähteenmaa ja L. Siurala (toim.) *Nuoret ja muutos*. Helsinki: Hakapaino.
- Lähteenmaa, J.** 2001. *Myöhäismoderni nuorisokulttuuri. Tulkintoja ryhmistä ja ryhmiin kuulumisten ulottuvuuksista*. Helsinki: Hakapaino.
- Mc Pherson, B. D., Curtis, J. E. & Loy, J. W.** 1989. *The Social Significance of Sport. An introduction to the sociology of sport*. Illinois: Human Kinetics.
- Nieminen, M.** 2003. *Ei ghettoja, ei ees kunnon katuja. Hip hop suomalaisessa kontekstissa*. Teoksessa K. Saaristo (toim.) *Hyvää pahaa rock'n'roll*. Sosiologisia kirjoituksia rockista ja rockkulttuurista. Jyväskylä: Gummerus.
- Nupponen, H. & Telama, R.** 1998. *Liikunta ja liikunnallisuus osana 11-16-vuotiaiden eurooppalaisten nuorten elämää*. Liikuntakasvatuksen julkaisuja 1. Jyväskylä: Yliopistopaino.
- Perttula, J.** 2006. *Kokemus ja kokemuksen tutkimus: Fenomenologisen erityistieteen tieteenteoria*. Teoksessa Perttula, J. & Latomaa, T. (toim.) *Kokemuksen tutkimus. Merkitys – tulkinta – ymmärtäminen*. Vantaa: Dialogia.
- Preston-Dunlop, V.** 1998. *Looking at dances*. Great Britain: The Bath Press. First published Verve Publishing.
- Saarela-Kinnunen, M. & Eskola, J.** 2001. *Tapaus ja tutkimus = Tapaustutkimus*. Teoksessa Ikkunoita tutkimusmetodeihin I. *Metodin valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle*. Jyväskylä: Gummerus.
- Saarinen, A.** 2003. *Oppilaiden ja opettajien kokemuksia Power Mower tanssiprojektista ja tanssista koulussa. Kasvatustieteen pro gradu-tutkielma*. Jyväskylän yliopisto, Chydenius-Instituutti.
- Sahlberg, P.** 1998. *Opettajana koulun muutoksessa*. Juva: WSOY.
- Suoranta, J.** 2005. *Hiphopin poliittinen epäpuhtaus*. Teoksessa Hoikkala, T., Laine, S. & Laine, J. (toim.) *Mitä on tehtävä? Nuorison kapinan teoriaa ja käytäntöä*. Nuorisotutkimusseura julkaisuja 52. Helsinki: Paino Kirjakeskus.
- Telama, R.** 1999. *Liikuntakasvatus ja muuttuva maailma: Asema rakentuu vastuusta ja laadukkaasta opetuksesta*. Liikunta ja tiede 36(6), 44–47.
- Tynjälä, P.** 1991. *Kvalitatiivisten tutkimusmenetelmien luotettavuudesta*. *Kasvatus* 22 (5/6), 387–398.
- Tynjälä, P.** 1999. *Oppiminen tiedon rakentamisena. Konstruktivistisen oppimiskäsityksen perusteita*. Tampere: Tammerpaino.
- Tähtinen, J., Rinne, R., Nupponen, H. & Heinonen, O.** 2002. *Liikuntakulttuurin muutos ja elämäntyylien eriytyminen*. Liikunta ja tiede 39(1), 47–55.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A.** 2002. *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Jyväskylä: Gummerus.